

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. lapkričio 10 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Konkurencija – Žalos, padarytos pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį draudžiamais veiksmais, atlyginimas – Slapti susitarimai dėl sunkvežimių kainų nustatymo ir bruto kainų didinimo Europos ekonominėje erdvėje (EEE) – Direktyva 2014/104/ES – Taisyklės, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo – 22 straipsnio 2 dalis – Taikymas *ratione temporis* – 5 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa – Sąvoka „atsakovo arba trečiosios šalies turimi svarbūs įrodymai“ – 5 straipsnio 2 dalis – Tam tikrų įrodymų ar svarbių įrodymų kategorijų atskleidimas remiantis pagrįstai turimais faktais – 5 straipsnio 3 dalis – Prašymo atskleisti įrodymus proporcingumo nagrinėjimas – Bylos šalių ir trečiųjų šalių teisėtų interesų pasvėrimas – Iš šių nuostatų kylančių pareigų apimtis“

Byloje C-163/21

dėl *Juzgado de lo Mercantil no 7 de Barcelona* (Barselonos komercinių bylų teismas Nr. 7, Ispanija) 2020 m. vasario 21 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2021 m. kovo 11 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

AD ir kt.

prieš

PACCAR Inc,

DAF TRUCKS NV,

DAF Trucks Deutschland GmbH

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurią sudaro kolegijos pirmininkė A. Prechal, teisėjai M. L. Arastey Sahún, F. Biltgen, N. Wahl (pranešėjas) ir J. Passer, teisėjai,

generalinis advokatas M. Szpunar,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

* Proceso kalba: ispanų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- AD ir kt., atstovaujamų *abogado* J. A. Roger Gámir ir *procurador* F. Bertrán Santamaría,
- *PACCAR Inc*, DAF TRUCKS NV ir *DAF Trucks Deutschland GmbH*, atstovaujamų *abogado* C. Gual Grau, *advocaten* M. de Monchy ir J. K. de Pree, taip pat *abogados* D. Sarmiento Ramírez-Escudero ir P. Vidal Martínez,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos L. Aguilera Ruiz ir J. Rodríguez de la Rúa Puig,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. K. Bulterman ir J. Langer,
- Europos Komisijos, atstovaujamos S. Baches Opi, A. Carrillo Parra ir F. Jimeno Fernández,

susipažinęs su 2022 m. balandžio 7 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo (OL L 349, 2014, p. 1), 5 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant AD ir kitų 44 ieškovų pagrindinėje byloje ginčą su *PACCAR Inc*, DAF Trucks NV ir *DAF Trucks Deutschland GmbH* dėl žalos, tariamai patirtos dėl šių bendrovių dalyvavimo darant SESV 101 straipsnio pažeidimą, kurį konstatavo ir už kurį skyrė sankciją Europos Komisija, atlyginimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2014/104 6 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:
„kad būtų užtikrintas veiksmingas privatusis ieškinių pagal civilinę teisę vykdymas ir veiksmingas konkurencijos institucijų atliekamas viešasis vykdymo užtikrinimas, reikalinga abiejų šių priemonių sąveika, kad būtų pasiektas kuo didesnis konkurencijos taisyklių veiksmingumas. Būtina nuosekliai reglamentuoti tų abiejų formų vykdymo užtikrinimo koordinavimą, pavyzdžiui, teisės susipažinti su konkurencijos institucijų turimais dokumentais tvarką. <...>“
- 4 Direktyvos 14 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:
„nagrinėjant ieškinius dėl žalos, patirtos dėl Sąjungos arba nacionalinės konkurencijos teisės pažeidimų, atlyginimo, paprastai reikia atlikti sudėtingą faktinę ir ekonominę analizę. Įrodymus, reikalingus reikalavimui atlyginti žalą pagrįsti, dažnai turi vien tik priešinga ginčo šalis arba

trečiosios šalys, o ieškovui jie nėra pakankamai žinomi arba prieinami. Tokiomis aplinkybėmis griežti teisiniai reikalavimai ieškovams išsamiai pateikti visus jų bylos faktus ieškinio nagrinėjimo pradžioje ir pateikti tiksliai įvardintus patvirtinamuosius įrodymus gali nepagrįstai trukdyti veiksmingai pasinaudoti SESV užtikrinta teise gauti kompensaciją.“

5 Šios direktyvos 15 konstatuojamojoje dalyje teigiama:

„teikiant ieškinius dėl žalos, patirtos dėl Sąjungos arba nacionalinės konkurencijos teisės pažeidimo, atlyginimo, svarbus vaidmuo tenka įrodymams. Tačiau, kadangi konkurencijos teisės pažeidimų byloms būdinga informacijos asimetrija, tikslinga užtikrinti, kad ieškovams būtų suteikta teisė siekti, kad būtų atskleisti su jų ieškiniu susiję įrodymai, nereikalaujant nurodyti individualių įrodymų elementų. Siekiant užtikrinti lygias bylinėjimosi galimybes, tos priemonės ieškiniuose dėl žalos atlyginimo turėtų būti prieinamos ir atsakovams, kad jie galėtų prašyti ieškovų atskleisti įrodymus. Nacionaliniai teismai taip pat turėtų galėti nurodyti, kad tokius įrodymus atskleistų trečiosios šalys, įskaitant viešąsias valdžios institucijas. Tais atvejais, kai nacionalinis teismas pageidauja nurodyti, kad įrodymus atskleistų Komisija, prašymams pateikti informaciją taikomas Sąjungos ir valstybių narių lojalaus bendradarbiavimo principas, nustatytas ES sutarties 4 straipsnio 3 dalyje, ir Reglamento (EB) Nr. 1/2003 15 straipsnio 1 dalis. <...>“

6 Šios direktyvos 16 konstatuojamoji dalis suformuluota taip:

„nacionaliniai teismai, vykdydami jų griežtą priežiūrą, ypač atskleidimo priemonių būtinumo ir proporcingumo atžvilgiu, turėtų turėti galimybę vienos iš šalių prašymu nurodyti atskleisti tiksliai įvardintus įrodymus ar įrodymų kategorijas. Remiantis proporcingumo reikalavimu, nurodymas atskleisti įrodymus gali būti duodamas tik tuomet, kai ieškovas, remdamasis pagrįstai jam prieinamais faktais, įtikina, kad jis patyrė žalą, kurią padarė atsakovas. Kai prašymu dėl atskleidimo siekiama gauti tam tikros kategorijos įrodymų, ta kategorija turėtų būti apibūdinta nurodant bendrus jos sudėtinių elementų bruožus, tokius kaip dokumentų, kuriuos prašoma atskleisti, pobūdis, dalykas ar turinys, laikotarpis, kuriuo jie buvo parengti, arba kitus kriterijus, su sąlyga, kad tos kategorijos įrodymai yra svarbūs, kaip apibrėžta šioje direktyvoje. Tokios kategorijos turėtų būti apibrėžtos kuo tiksliau ir siauriau remiantis pagrįstai prieinamais faktais;“

7 Direktyvos 2014/104 28 konstatuojamoji dalis suformuluota taip:

„nagrinėdami ieškinius dėl žalos atlyginimo, nacionaliniai teismai turėtų turėti galimybę bet kuriuo metu nurodyti atskleisti įrodymus, egzistuojančius nepriklausomai nuo konkurencijos institucijos nagrinėjamos bylos („jau egzistuojanti informacija“);“

8 Šios direktyvos 39 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„<...> Tikslinga nustatyti, kad pažeidėjas, kaip gynybos priemonę naudojantis antkainio perkėlimo argumentą, turi įrodyti, kad antkainis egzistavo ir koku mastu jis buvo perkeltas. Ši įrodinėjimo pareiga neturėtų daryti poveikio pažeidėjo galimybei naudotis kitais nei jo turimi įrodymais, pavyzdžiui, įrodymais, kurie jau gauti nagrinėjant ieškinį, ar įrodymais, kuriuos turi kitos šalys arba trečiosios šalys.“

9 Šios direktyvos 2 straipsnyje „Terminų apibrėžtys“ nustatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

<...>

13) įrodymai – visų rūšių įrodymai, priimtini bylą nagrinėjančiam nacionaliniam teismui, visų pirma dokumentai ir visi kiti objektai, kuriuose užfiksuota informacija, nepriklausomai nuo laikmenos, kurioje ši informacija laikoma;

<...>

17) jau egzistuojanti informacija – įrodymai, kurie egzistuoja nepriklausomai nuo konkurencijos institucijos nagrinėjamos bylos, neatsižvelgiant į tai, ar tokia informacija yra konkurencijos institucijos byloje;

<...>“

10 Tos direktyvos 5 straipsnyje „Įrodymų atskleidimas“ numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad Sąjungoje nagrinėjant bylą, susijusią su ieškiniu dėl žalos atlyginimo, ieškovo, kuris pateikė pagrįstą paaiškinimą, kuriame nurodomi pagrįstai turimi faktai ir įrodymai, pakankami jo reikalavimo atlyginti žalą patikimumui pagrįsti, prašymu nacionaliniai teismai galėtų nurodyti atsakovui arba trečiajai šaliai atskleisti jų turimus svarbius įrodymus, laikantis šiame skyriuje nustatytų sąlygų. Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniai teismai, atsakovo prašymu, galėtų nurodyti ieškovui arba trečiajai šaliai atskleisti svarbius įrodymus.

Šia pastraipa nedaromas poveikis nacionalinių teismų teisėms ir pareigoms, nustatytoms [2001 m. gegužės 28 d. Tarybos] [r]eglamente (EB) Nr. 1206/2001 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose (OL L 174, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 121)].

2. Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniai teismai galėtų nurodyti atskleisti tiksliai įvardintus įrodymus ar svarbių įrodymų kategorijas, apibrėžtus kuo tiksliau ir siauriau, remiantis pagrįstame paaiškinime pateiktais pagrįstai turimais faktais.

3. Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniai teismai apribotų įrodymų atskleidimą, kad jis būtų proporcingas. Spręsdami, ar šalies prašymas atskleisti įrodymus yra proporcingas, nacionaliniai teismai įvertina visų šalių ir susijusių trečiųjų šalių teisėtus interesus. Jie visų pirma atsižvelgia į:

- a) tai, kokių mastu reikalavimas arba gynyba yra grindžiami turimais faktais ir įrodymais, kurie pagrindžia prašymą atskleisti įrodymus;
- b) įrodymų atskleidimo mastą ir išlaidas, ypač tenkančias susijusioms trečiosioms šalims, be kita ko, siekiant užkirsti kelią nekonkrečiai informacijos paieškai, kuri proceso šalims greičiausiai nebūtų aktuali;
- c) tai, ar įrodymai, kuriuos siekiama atskleisti, apima konfidencialią informaciją (ypač susijusią su trečiosiomis šalimis), ir į tvarką, nustatytą tokiai konfidencialiai informacijai apsaugoti.

<...>“

- 11 Direktyvos 2014/104 21 straipsnio „Perkėlimas į nacionalinę teisę“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip nuo 2016 m. gruodžio 27 d. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

<...>“

- 12 Šios direktyvos 22 straipsnyje „Taikymas laiko atžvilgiu“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinės priemonės, patvirtintos pagal 21 straipsnį tam, kad būtų laikomasi šios direktyvos esminių nuostatų, būtų netaikomos atgaline tvarka.

2. Valstybės narės užtikrina, kad bet kurios nacionalinės priemonės, patvirtintos pagal 21 straipsnį, išskyrus tas, kurios nurodytos 1 dalyje, nebūtų taikomos ieškiniams dėl žalos, kurie nacionaliniuose teismuose pateikti iki 2014 m. gruodžio 26 d.“

Ispanijos teisė

- 13 Direktyva 2014/104 į Ispanijos teisę buvo perkelta 2017 m. gegužės 26 d. *Real Decreto-ley 9/2017, por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores* (Karaliaus dekretas-įstatymas Nr. 9/2017, kuriuo perkeliama Europos Sąjungos direktyvos finansų, prekybos ir sveikatos, taip pat darbuotojų judėjimo srityse; BOE, Nr. 126, 2017 m. gegužės 27 d., p. 42820).
- 14 2000 m. sausio 7 d. Karaliaus dekretu-įstatymu Nr. 9/2017 2000 m. sausio 7 d. *Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil* (Įstatymas Nr. 1/2000 dėl Civilinio proceso kodekso) (BOE, Nr. 7, 2000 m. sausio 8 d., p. 575, toliau – Civilinio proceso kodeksas) buvo papildytas 283bis straipsnio a punktu dėl įrodymų pateikimo teismo nagrinėjamose bylose, susijusiose su ieškiniais dėl žalos, patirtos dėl konkurencijos teisės nuostatų pažeidimų, atlyginimo. Šios nuostatos 1 dalies pirmos pastraipos turinys yra tapatus Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos turiniui.
- 15 Be to, Civilinio proceso kodekso 328 straipsnyje iš esmės numatyta, kad kiekviena šalis gali prašyti kitų šalių pateikti dokumentus, prie prašymo pridėdama paprastą jų kopiją, o jei tokios kopijos nėra arba ji jos neturi, kuo tiksliau nurodydama tų dokumentų turinį.
- 16 Galiausiai šio kodekso 330 straipsnyje nurodyta, kad galima reikalauti iš trečiųjų šalių byloje pateikti jų turimus dokumentus, jei bylą nagrinėjantis teismas konstatuoja, kad tie dokumentai yra esminiai ginčui išspręsti.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 17 2016 m. liepos 19 d. Komisija priėmė Sprendimą C(2016) 4673 *final* dėl procedūros pagal [SESV] 101 straipsnį ir Europos ekonominės erdvės (EEE) susitarimo 53 straipsnį (byla AT.39824 – Sunkvežimiai); jo santrauka paskelbta 2017 m. balandžio 6 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (OL C 108, 2017, p. 6). Atsakovės pagrindinėje byloje yra šio sprendimo adresatės.

- 18 Tame sprendime Komisija konstatavo, kad penkiolika sunkvežimių gamintojų, įskaitant atsakoves pagrindinėje byloje, dalyvavo kartelyje, kuris sudarė vieną tęstinį SESV 101 straipsnio ir 1992 m. gegužės 2 d. Europos ekonominės erdvės susitarimo (OL L 1, 1994, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 52 t., p. 3) 53 straipsnio pažeidimą, apimančią slaptus susitarimus dėl vidutinių ir sunkiųjų sunkvežimių kainų nustatymo ir bruto kainų padidinimo EEE.
- 19 Atsakovių pagrindinėje byloje atveju šis pažeidimas buvo nustatytas dėl laikotarpio nuo 1997 m. sausio 17 d. iki 2011 m. sausio 18 d.
- 20 2019 m. kovo 25 d. ieškovai pagrindinėje byloje, nusipirkę sunkvežimius, galinčius patekti į pažeidimo, dėl kurio priimtas Sprendimas C(2016) 4673 *final*, taikymo sritį, paprašė *Juzgado de lo Mercantil n° 7 de Barcelona* (Barselonos komercinių bylų teismas Nr. 7, Ispanija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo, pagal Civilinio proceso kodekso 283bis straipsnio a punktą leisti susipažinti su atsakovių pagrindinėje byloje turimais įrodymais. Jie tvirtino, kad reikia gauti tam tikrų įrodymų, kad būtų galima apskaičiuoti dirbtinį kainų padidinimą ir ypač palyginti rekomenduojamas kainas prieš kartelio laikotarpį, per jį ir po jo.
- 21 Per 2019 m. spalio 7 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme vykusį posėdį ir atsakovių pagrindinėje byloje pastabose dėl galimo kreipimosi į Teisingumo Teismą pagal SESV 267 straipsnį jos savo ruožtu, be kitų argumentų, nurodė tai, kad tam tikrus prašomus dokumentus reikia parengti *ad hoc* ir kad tokia pareiga joms yra pernelyg didelė našta, viršijanti paprastą „įpareigojimą pateikti“ įrodymus, ir tai, be kita ko, prieštarauja proporcingumo principui.
- 22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, tiek iš Direktyvos 2014/104, tiek iš civilinio proceso kodekso, iš dalies pakeisto Karaliaus dekretu-įstatymu Nr. 9/2017, kuriuo reglamentuojamas svarbių įrodymų pateikimas, nuostatų matyti, kad vienos iš šalių prašymu jis gali įpareigoti ieškovą, atsakovą ar trečiąją šalį atskleisti „jų turimus svarbius įrodymus“.
- 23 Šiuo atveju prašymas atskleisti įrodymus susijęs su dokumentais, kurie galėjo neegzistuoti prieš pateikiant šį prašymą, todėl atsakovės pagrindinėje byloje turi atlikti parengiamąjį darbą, t. y. apibendrinti ir suklasifikuoti duomenis pagal ieškovų pagrindinėje byloje apibrėžtus parametrus. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, ši užduotis viršija paprastą jau egzistuojančių dokumentų paiešką ir atranką arba paprastą visų atitinkamų duomenų pateikimą ieškovams pagrindinėje byloje juos tvarkant konfidencialiai, nes į naują dokumentą skaitmeninėje arba kitokioje laikmenoje reikia sudėti šalies, kuriai pateiktas prašymas atskleisti įrodymus, turimą informaciją, žinias ar duomenis.
- 24 Būtinybė, kad dokumentas, kurį prašoma pateikti, egzistotų anksčiau, nei paduodamas prašymas dėl to dokumento, išplaukia iš Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos ir 14 konstatuojamosios dalies tekstų, kuriuose minimi „jų turimi svarbūs įrodymai“ ir „įrodym[ai, kuriuos] turi vien tik priešinga ginčo šalis“, o tai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, patvirtina mintį, kad prašomas dokumentas turi egzistuoti anksčiau, nei dėl jo paduodamas prašymas, o ne būti parengtas po to, kai jis paduodamas. Ši ankstesnio egzistavimo idėja taip pat išplaukia iš reikalavimo, kad prašymas būtų teikiamas dėl „tiksliai įvard[ytų] įrodym[ų] ar svarbių įrodymų kategorij[ų], apibrėžt[ų] kuo tiksliau ir siauriau, remiantis pagrįstame paaiškinime pateiktais pagrįstais turimais faktais“, kaip nurodyta šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalyje ir 16 konstatuojamojoje dalyje. Be to, išvadą, kad dokumentai, kurių galima prašyti pagal šios direktyvos 5 straipsnį, neapima *ex novo* parengtų dokumentų, galima daryti remiantis tuo, kad joje kalbama apie įrodymus, šiuo atveju – dokumentinius įrodymus, tačiau nekalbama apie informacijos, žinių ar duomenų pateikimą ar prieigą prie jų.

- 25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas reiškia savo abejones dėl to ir mano, kad kai kurie argumentai, kuriais remiamasi grindžiant platesnį aiškinimą, gali būti pagrįsti. Galima manyti, kad siauras įrodymų pateikimo aiškinimas pažeidžia teisę į visišką patirtos žalos atlyginimą. Be to, Direktyvoje 2014/104 kalbama apie įrodymų pateikimo išlaidas ir sąnaudas kaip proporcingumo principo, kiek tai susiję su sutikimu juos pateikti, elementą, o tai gali reikšti, kad šalis, kurios prašoma atskleisti įrodymus, turi atlikti darbą, dėl kurio gali būti patiriama išlaidų ir kuris viršija paprastą jau egzistuojančių dokumentų paiešką ir pateikimą.
- 26 Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona* (Barselonos komercinių bylų teismas Nr. 7, Ispanija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Direktyvos 2014/104] 5 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad svarbių įrodymų atskleidimas taikomas tik atsakovo ar trečiosios šalies turimiems ir jau esamiems dokumentams, ar, atvirkščiai, 5 straipsnio 1 dalis apima ir galimybę atskleisti dokumentus, kuriuos šalis, kuriai pateiktas prašymas suteikti informaciją, turi parengti *ex novo*, tuo tikslu apibendrinama ar klasifikuodama turimą informaciją, žinias ar duomenis?“

Dėl prejudicinio klausimo

Dėl Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos taikymo „ratione temporis“

- 27 Dėl Direktyvos 2014/104 taikymo *ratione temporis* iš karto reikia priminti, kad šioje direktyvoje yra speciali nuostata, kurioje aiškiai nustatytos materialinių ir nematerialinių jos nuostatų taikymo laiko atžvilgiu sąlygos (2022 m. birželio 22 d. Sprendimo *Volvo ir DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 35 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 28 Viena vertus, pagal Direktyvos 2014/104 22 straipsnio 1 dalį valstybės narės turi užtikrinti, kad nacionalinės priemonės, patvirtintos pagal jos 21 straipsnį tam, kad būtų laikomasi šios direktyvos materialinių nuostatų, nebūtų taikomos atgaline tvarka.
- 29 Kita vertus, pagal Direktyvos 2014/104 22 straipsnio 2 dalį valstybės narės turi užtikrinti, kad jokios nacionalinės priemonės, patvirtintos pagal 21 straipsnį, išskyrus tas, kurios nurodytos 22 straipsnio 1 dalyje, nebūtų taikomos ieškiniams dėl žalos, kurie nacionaliniuose teismuose pateikti iki 2014 m. gruodžio 26 d., kada buvo priimta ši direktyva, atlyginimo.
- 30 Siekiant nustatyti Direktyvos 2014/104 nuostatų taikymą laiko atžvilgiu, pirmiausia reikia išsiaiškinti, ar atitinkama nuostata yra materialinė nuostata, turint omenyje, kad, šios direktyvos 22 straipsnyje nesant nuorodos į nacionalinę teisę, šis klausimas turi būti vertinamas atsižvelgiant į Sąjungos teisę, o ne į taikytiną nacionalinę teisę (šiuo klausimu žr. 2022 m. birželio 22 d. Sprendimo *Volvo ir DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 38 ir 39 punktus).
- 31 Šiuo klausimu, pirma, reikia pažymėti, kad šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa siekiama nacionaliniams teismams suteikti galimybę laikantis tam tikrų sąlygų įpareigoti atsakovą ar trečiąją šalį atskleisti jų turimus svarbius įrodymus.
- 32 Įpareigojant valstybes nares suteikti nacionaliniams teismams specialius įgaliojimus nagrinėjant bylas, susijusias su ieškiniiais dėl žalos, patirtos dėl konkurencijos teisės pažeidimų, atlyginimo, šia nuostata siekiama ištaisyti nukentėjusio asmens nenaudai tokiose bylose egzistuojančią

informacijos asimetriją, apie kurią priminta Direktyvos 2014/104 47 konstatuojamojoje dalyje ir dėl kurios tokiam asmeniui yra sunkiau gauti informacijos, būtinos ieškiniui dėl žalos atlyginimo pareikšti (šiuo klausimu žr. 2022 m. birželio 22 d. Sprendimo *Volvo ir DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 55 ir 83 punktus).

- 33 Antra, kadangi Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos tikslas būtent ir yra leisti ieškovui tokiose bylose kompensuoti jo turimos informacijos trūkumą, ji neabejotinai suteikia tai šaliai privalumų, kurių ji neturi, kai tuo tikslu kreipiasi į nacionalinį teismą. Vis dėlto, kaip savo išvados 57 punkte iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, šio 5 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa taikoma tik nacionaliniuose teismuose taikomoms procesinėms priemonėms, suteikiančioms jiems specialius įgaliojimus nustatyti faktines aplinkybes, kuriomis šalys remiasi bylose dėl žalos, padarytos tokiais pažeidimais, atlyginimo, tačiau ji tiesiogiai nedaro poveikio šalių teisinei situacijai, nes ši nuostata netaikoma civilinę nesutartinę atsakomybę sudarantiems elementams.
- 34 Taigi, negalima teigti, kad Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje yra nustatytos naujos materialinės pareigos vienai ar kitai tokio pobūdžio bylų šaliai, o tai leistų laikyti šią nuostatą materialine, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 22 straipsnio 1 dalį (pagal analogiją žr. 2022 m. birželio 22 d. Sprendimo *Volvo ir DAF Trucks*, C-267/20, EU:C:2022:494, 83 punktą).
- 35 Taigi darytina išvada, kad Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa nėra viena iš materialinių šios direktyvos nuostatų, kaip tai suprantama pagal jos 22 straipsnio 1 dalį, vadinasi, ji yra viena iš kitų šios direktyvos 22 straipsnio 2 dalyje minimų nuostatų – šiuo atveju procesinių nuostatų.
- 36 Antra, kadangi šiuo atveju ieškinys pagrindinėje byloje buvo pareikštas 2019 m. kovo 25 d., t. y. po 2014 m. gruodžio 26 d. ir po Direktyvos 2014/104 perkėlimo į Ispanijos teisės sistemą, šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa *ratione temporis* taikoma tokiam ieškiniui pagal šios direktyvos 22 straipsnio 2 dalį, todėl nacionaliniam teismui reikia pateikti atsakymą dėl esmės.

Dėl esmės

- 37 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa turi būti aiškinama taip, kad joje esanti nuoroda į svarbių įrodymų, kuriuos turi atsakovas arba trečiasis asmuo, atskleidimą yra susijusi tik su jau egzistuojančiais jų turimais dokumentais, ar ir su tais dokumentais, kuriuos šalis, kuriai pateiktas prašymas atskleisti įrodymus, turėtų parengti *ex novo*, apibendrindama ar klasifikuodama turimą informaciją, žinias ar duomenis.
- 38 Kiek tai susiję su Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje vartojamo žodžio „turimus“ reikšme, pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją reikia atsižvelgti ne tik į Sąjungos teisės nuostatas, kuri turi būti aiškinama, formuluotė, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (2022 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Nikopolis AD Istrum 2010 ir Agro – eko 2013*, C-160/21 ir C-217/21, EU:C:2022:315, 30 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 39 Pirma, šios nuostatos formuluotė leidžia manyti, kad, kaip pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ir kaip nurodyta šio sprendimo 24 punkte, ieškovės nacionaliniam teismui pateikto prašymo atskleisti įrodymus atveju ji apima tik jau egzistuojančius įrodymus.

- 40 Antra, kiek tai susiję su Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos kontekstu, pirma, reikia atsižvelgti į šios direktyvos 2 straipsnio 13 punkte pateiktą sąvokos „įrodymai“ apibrėžtį. Šio žodžio reikšmė lemia tai, ką „turi“ atsakovas arba trečiasis asmuo, kaip tai suprantama pagal pirmąją nuostatą.
- 41 Pagal Direktyvos 2014/104 2 straipsnio 13 punktą ši sąvoka reiškia „visų rūšių įrodym[us], priimtini[us] bylą nagrinėjančiam nacionaliniam teismui, visų pirma dokument[us] ir vis[us] kit[us] objekt[us], kuriuose užfiksuota informacija, nepriklausomai nuo laikmenos, kurioje ši informacija laikoma“. Be to, kad žodis „įrodymai“ savaime yra bendrinis žodis, ši apibrėžtis, kiek tai susiję su įrodymų, kuriuos gali nurodyti pateikti nacionalinis teismas, pobūdžiu, patvirtina šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje įtvirtintą plačią šio žodžio „įrodymai“ reikšmę. Toje apibrėžtyje nedaroma jokio skirtumo pagal tai, ar įrodymai, kuriuos prašoma atskleisti, jau egzistuoja. Darytina išvada, kad toje nuostatoje minimi įrodymai nebūtinai atitinka jau egzistuojančius „dokumentus“, kaip savo prejudiciniame klausime leidžia suprasti prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas.
- 42 Šią išvadą patvirtina Direktyvos 2014/104 28 ir 39 konstatuojamosios dalys, kuriose atitinkamai minimi „įrodym[ai], egzistuojan[tys] nepriklausomai nuo konkurencijos institucijos nagrinėjamos bylos“, ir „kit[i] nei [pažeidėjo] turimi įrodym[ai], pavyzdžiui, įrodym[ai], kurie jau gauti nagrinėjant ieškinį, ar įrodym[ai], kuriuos turi kitos šalys arba trečiosios šalys“, taip primenant tokių įrodymų įvairovę, ypač kiek tai susiję su juos turinčiais asmenimis.
- 43 Antra, reikia pažymėti, kad Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą sudaro du sakiniai. Pirmajame numatyta, kad pateikdamas reikalavimo atlyginti žalą patikimumui pagrįsti pakankamų „pagrįstai turimų“ faktų ir „įrodymų“ ieškovas gali prašyti nacionalinio teismo, į kurį kreipėsi, nurodyti atsakovui ar trečiajai šaliai atskleisti „jų turimus svarbius įrodymus“, laikantis šios direktyvos II skyriuje „Įrodymų atskleidimas“ nustatytų sąlygų. Antrame sakinyje nurodyta, kad atsakovas turi turėti galimybę prašyti nacionalinio teismo įpareigoti ieškovą ar trečiąją šalį atskleisti „svarbius įrodymus“. Taigi reikia pažymėti, kad Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos pirmas ir antras sakiniai skiriasi, nes tik pirmajame yra žodžiai „jų turimi“.
- 44 Direktyvos 2014/104 14 konstatuojamojoje dalyje ypač aiškiai atskleistas šių dviejų sakinių *ratio legis*, nes joje teigiama, kad „įrodymus, reikalingus reikalavimui atlyginti žalą pagrįsti, dažnai turi vien tik priešinga ginčo šalis arba trečiosios šalys, o ieškovui jie nėra pakankamai žinomi arba prieinami“, todėl negalima nustatyti „griežt[ų] teisinių[ų] reikalavimų[ų] ieškovams išsamiai pateikti visus jų bylos faktus ieškinio nagrinėjimo pradžioje ir pateikti tiksliai įvard[y]tus patvirtinamuosius įrodymus“, nes tai gali nepagrįstai trukdyti veiksmingai pasinaudoti SESV užtikrinta teise gauti kompensaciją.
- 45 Taigi nurodydamas atsakovo ar trečiosios šalies „turimus“ įrodymus Sąjungos teisės aktų leidėjas pirmiausia konstatuoja faktinę situaciją, rodančią informacijos asimetriją, kurią jis siekia ištaisyti, kaip savo išvados 72 punkte pabrėžė generalinis advokatas, ir būtent tai paaiškina, kodėl Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos antrame sakinyje nėra pakartoti žodžiai „jų turimi“. Iš tikrųjų, kadangi šis antras sakinyje šį kartą susijęs su atsakovo prašymu pateikti įrodymus, o „[reikalingi] įrodymai <...> dažnai <...> ieškovui <...> nėra pakankamai žinomi“, būtų prieštaravimas teigti, kad šiuos įrodymus „turi“ ieškovas. Beje, būtent dėl šios priežasties šioje nuostatoje tik reikalaujama, kad jis pateiktų „pagrįstai turim[us] <...> [pakankamus] įrodym[us]“, atsižvelgiant į tai, kad paprastai pareikšdamas ieškinį dėl žalos atlyginimo jis turi nedaug informacijos.

- 46 Direktyvos 2014/104 15 konstatuojamojoje dalyje vėl priminus, kad jos 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos *raison d'être* yra ta, jog konkurencijos teisės pažeidimų byloms būdinga atitinkamų šalių turimos informacijos asimetrija, nurodyta, pirma, kad norint išspręsti šią problemą „tikslinga užtikrinti, kad ieškovams būtų suteikta teisė siekti, kad būtų atskleisti su jų ieškiniu susiję įrodymai, nereikalaujant nurodyti individualių įrodymų elementų“, ir, antra, kad „tos priemonės ieškiniuose dėl žalos atlyginimo turėtų būti prieinamos ir atsakovams, kad jie galėtų prašyti ieškovų atskleisti įrodymus“.
- 47 Taigi iš šios konstatuojamosios dalies matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas, kaip savo išvados 76 punkte ir 27 išnašoje pabrėžė generalinis advokatas, akcentavo „prašomo įrodymo ir reikalavimo atlyginti žalą sąsajos buvimą“, o tai ypač svarbu nacionaliniam teismui, kad jis galėtų veiksmingai ir laikydamasis nagrinėjamos bylos šalių procesinio lygiateisiškumo principo pareikšti nuomonę dėl jam pateikto prašymo atskleisti įrodymus.
- 48 Taip pat, bet dar aiškiau, Direktyvos 2014/104 16 konstatuojamojoje dalyje pažymėta, kad bylą nagrinėjančiam nacionaliniam teismui būtina nurodyti „atskleisti tiksliai įvard[y]tus įrodymus“ ar „įrodymų kategorijas“, kurios turėtų būti apibūdintos nurodant bendrus jų sudėtinių elementų bruožus, pavyzdžiui, dokumentų atveju – „laikotarpį, kuriuo jie buvo parengti“.
- 49 Taigi, šios konstatuojamosios dalys leidžia suprasti Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos tekstą ir aiškiai rodo, kad šioje nuostatoje esanti nuoroda į svarbius atsakovo ar trečiosios šalies turimus įrodymus tik atspindi, kaip priminta šio sprendimo 44 punkte, teiginį, kad jie iš tikrųjų „dažnai“ turi tokių įrodymų, kurie suprantami bendrine prasme, ir, kaip priminta šio sprendimo 48 punkte, gali būti suskirstyti į „įrodymų kategorijas“ ir apima tik „įrodymų elementus“. Kitaip tariant, vartojant žodžius „jų turimus“, siekiama atspindėti faktinę situaciją, kurią Sąjungos teisės aktų leidėjas nori ištaisyti.
- 50 Trečia, tokią išvadą patvirtina Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos tekstas, siejamas su šio straipsnio 2 ir 3 dalimis, nes toje 2 dalyje nustatytas prašymo atskleisti įrodymus konkretumo reikalavimas, o šio straipsnio 3 dalyje priminta apie proporcingumo principo taikymą šioje srityje.
- 51 Taigi, pagal Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 2 dalį reikalaujama, kad nacionaliniai teismai apribotų įrodymų atskleidimą tik „tiksliai įvard[yt]ais įrodym[ais] ar svarbių įrodymų kategorij[omis], apibrėžt[ais] kuo tiksliau ir siauriau, remiantis pagrįstame paaiškinime pateiktais pagrįstai turimais faktais“.
- 52 Šios direktyvos 5 straipsnio 3 dalies b punkte savo ruožtu nustatyta, kad nacionaliniai teismai, į kuriuos kreiptasi, siekdami, be kita ko, apriboti „įrodymų atskleidimą, kad jis būtų proporcingas“, privalo atsižvelgti į „įrodymų atskleidimo mastą ir išlaidas, ypač tenkančias susijusioms trečiosioms šalims, be kita ko, siekiant užkirsti kelią nekonkrečiai informacijos paieškai, kuri proceso šalims greičiausiai nebūtų aktuali“.
- 53 Tokia nuostata netiesiogiai, bet neišvengiamai, reiškia, kad įrodymų pateikimo išlaidos tam tikrais atvejais gali gerokai viršyti išlaidas, susijusias su paprastu fizinių laikmenų, ypač dokumentų, kuriuos turi atsakovas ar trečiasis asmuo, perdavimu.
- 54 Trečia, reikia patikrinti, ar ši analizė atitinka Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos tikslą.

- 55 Reikia priminti, kad priimdamas Direktyvą 2014/104 Sąjungos teisės aktų leidėjas rėmėsi tuo, jog kovos su antikonkurenciniais veiksmais viešojo sektoriaus, t. y. Komisijos ir nacionalinių konkurencijos institucijų, iniciatyva nepakanka, kad būtų užtikrintas visiškas SESV 101 ir 102 straipsnių laikymasis, ir kad, kaip matyti iš šios direktyvos 6 konstatuojamosios dalies, reikia palengvinti galimybę privačiam sektoriui prisidėti prie šio tikslo įgyvendinimo.
- 56 Toks privataus sektoriaus dalyvavimas skiriant piniginę sankciją ir užkardant antikonkurencinius veiksmus yra reikalingas dar ir dėl to, kad taip gali būti atlyginta ne tik tiesioginė žala, kurią teigia patyręs atitinkamas asmuo, bet ir netiesioginė žala, padaryta rinkos, kuri negalėjo visiškai veiksmingai veikti, pavyzdžiui, vartotojų naudai, struktūrai ir veikimui (šiuo klausimu žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *Sumal*, C-882/19, EU:C:2021:800, 36 punktą).
- 57 Siekiant tai užtikrinti ir kartu išvengti piktnaudžiavimo tokiomis procedūromis, Direktyvoje 2014/104 yra numatytas „visų šalių ir susijusių trečiųjų šalių teisėtų interesų“ pasvėrimas, kaip nurodyta šios direktyvos 5 straipsnio 3 dalyje.
- 58 Sąjungos teisės aktų leidėjas, be kita ko, šios direktyvos 6 straipsnio 5 dalyje ėmėsi priemonių apsaugoti Komisijos ir nacionalinių konkurencijos institucijų prerogatyvas ir taip užtikrinti, kad jų ar įmonių, dėl kurių atliekamas tyrimas, pareiga atskleisti įrodymus jų nepažeistų.
- 59 Siekiant šio sprendimo 55 punkte nurodyto tikslo reikėjo įgyvendinti priemonės, padedančias pašalinti bylos šalių informacijos asimetriją, nes pažeidėjas iš principo žino, ką jis padarė ir kuo yra kaltinamas, taip pat žino įrodymus, kurie tokiu atveju gali padėti Komisijai arba atitinkamai nacionalinei konkurencijos institucijai įrodyti jo dalyvavimą darant veiksmus, pažeidžiančius SESV 101 ir 102 straipsnį, tačiau dėl tokių veiksmų žalą patyręs asmuo tokių įrodymų neturi.
- 60 Šią nuostatą reikia aiškinti atsižvelgiant būtent į šiuos argumentus, susijusius su Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos tikslu.
- 61 Pirma, iš praktinės perspektyvos reikia pažymėti, kad tai, jog ieškovui buvo pateikta galbūt labai daug tik jau egzistuojančių neapdorotų dokumentų, ne visai atitinka jo prašymą, tačiau, kita vertus, šią nuostatą reikia taikyti veiksmingai siekiant suteikti nukentėjusiems asmenims priemonių, kompensuojančių bylos šalių informacijos asimetriją.
- 62 Antra, iš karto atmetus galimybę prašyti atskleisti dokumentus ar kitus įrodymus, kuriuos šalis, kuriai pateiktas prašymas, turėtų parengti *ex novo*, tam tikrais atvejais būtų sukurta kliūčių, dėl kurių privačiam sektoriui būtų sunkiau įgyvendinti Sąjungos konkurencijos taisykles, nors, kaip matyti iš šio sprendimo 55 punkto, jų įgyvendinimo palengvinimas yra pagrindinis Direktyvos 2014/104 tikslas, kaip galima suprasti iš šios direktyvos 6 konstatuojamosios dalies.
- 63 Toks aiškinimas negali būti ginčijamas remiantis tuo, kad jis sutrikdytų pusiausvyrą tarp prašymą pateikusio asmens intereso gauti jam svarbios informacijos ir asmens, privalančio atskleisti šią informaciją, intereso būti apsaugotam nuo „informacijos žvejojimo“, aprašyto šios direktyvos 23 konstatuojamojoje dalyje, ir pernelyg didelės naštos.
- 64 Visų pirma iš Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 2 ir 3 dalių matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatė esamų interesų pasvėrimo mechanizmą, griežtai prižiūrimą bylą nagrinėjančių nacionalinių teismų, kurie, kaip matyti iš šio sprendimo 51 ir 52 punktų, turi atlikti griežtą jiems pateikto prašymo vertinimą, kiek tai susiję su prašomų įrodymų svarba, tų įrodymų ir prašymo atlyginti žalą ryšiu, pakankamu įrodymų konkretumu ir jų proporcingumu. Todėl nacionaliniai

teismai turi įvertinti, ar prašymas atskleisti įrodymus, *ex novo* parengtus remiantis ankstesniais atsakovo ar trečiosios šalies turimais įrodymais, gali, pavyzdžiui, dėl per daug reikalaujančio ar pernelyg bendro pobūdžio, užkrauti neproporcingą našta atsakovui ar trečiajai šaliai atsižvelgiant į tokio prašymo atlikimo sąnaudas ar darbo krūvį.

- 65 Atsižvelgiant į Komisijos ir nacionalinių konkurencijos institucijų prerogatyvas dokumentų tikrinimo ir pateikimo srityje, negali būti nė kalbos apie principų, taikomų kovai su antikonkurenciniais veiksmais viešojo sektoriaus iniciatyva, taikymą tokiai kovai, kai šis sektorius veikia privataus sektoriaus iniciatyva.
- 66 Vis dėlto, atsižvelgiant į šio sprendimo 51 ir 52 punktuose primintus kriterijus, kurių laikymąsi turi užtikrinti nacionaliniai teismai, nagrinėdami bylas, Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos aiškinimas negali lemti to, kad atsakovai pagrindinėje byloje pakeistų ieškovus pagrindinėje byloje, kiek tai susiję su jiems tenkančiu uždaviniu įrodyti patirtos žalos buvimą ir dydį. Šis argumentas juo labiau tinka procedūroms, kuriose Komisija ar nacionalinė konkurencijos institucija dar netaikė sankcijų už jokių neteisėtus veiksmus.
- 67 Be to, kaip priminta šios direktyvos 53 konstatuojamojoje dalyje, jos nuostatos turi būti įgyvendinamos laikantis pagrindinių teisių ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintų principų.
- 68 Tokiomis aplinkybėmis teismai, taikydami proporcingumo principą, turi atsižvelgti į tai, ar darbo krūvis ir sąnaudos, reikalingi fizinėms laikmenoms ir konkrečiai dokumentams parengti, yra adekvatūs, ir į visas bylos aplinkybes, ypač į šios direktyvos 5 straipsnio 3 dalies a–c punktuose išvardytus kriterijus, pavyzdžiui, laikotarpį, dėl kurio prašoma atskleisti įrodymus.
- 69 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2014/104 5 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą turi būti aiškinama taip, kad joje esanti nuoroda į svarbius atsakovo arba trečiosios šalies turimus įrodymus apima ir tuos įrodymus, kuriuos šalis, kuriai pateiktas prašymas atskleisti įrodymus, turėtų parengti *ex novo*, apibendrinama ar klasifikuodama turimą informaciją, žinias ar duomenis, su sąlyga, kad yra griežtai laikomasi šios direktyvos 5 straipsnio 2 ir 3 dalių, kurios įpareigoja bylą nagrinėjančius nacionalinius teismus apriboti įrodymų atskleidimą tuo, kas yra svarbu, proporcinga ir būtina, atsižvelgiant į tos šalies teisėtus interesus ir pagrindines teises.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 70 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo 5 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą

turi būti aiškinama taip:

joje esanti nuoroda į svarbius atsakovo arba trečiosios šalies turimus įrodymus apima ir tuos įrodymus, kuriuos šalis, kuriai pateiktas prašymas atskleisti įrodymus, turėtų parengti *ex novo*, apibendrindama ar klasifikuodama turimą informaciją, žinias ar duomenis, su sąlyga, kad yra griežtai laikomasi šios direktyvos 5 straipsnio 2 ir 3 dalių, kurios įpareigoja bylą nagrinėjančius nacionalinius teismus apriboti įrodymų atskleidimą tuo, kas yra svarbu, proporcinga ir būtina, atsižvelgiant į tos šalies teisėtus interesus ir pagrindines teises.

Parašai.